

GORĠ PISANI

Poeta Idealist

Kitba ta' Carm C. Cachia

Jekk hawn poeta li jista' jirrapprezenta lill-gżira Għawdxija fil-qasam letterarju, dan il-bniedem hu, bla dubju ta' xejn, Gorġ Pisani, kittieb prolificu u persunaġġ li hadem bi shih għal art twelidu u għall-ilsien tagħha. Is-sehem ta' dan il-patrijott kbir Għawdxij fil-qasam tal-Malti, huwa xhieda li l-Hidma bla heda tiegħu għat-tagħlim u t-tkattir tal-Malti ma naqset qatt. Gorġ Pisani kiteb għadd sabih ta' xoghlijiet letterarji. Fosthom insibu antologiji ta' poeziji bħal **Għid taz-Zgħozija**, drammi bħal **Is-Sengħa tal-Imhabba**, ġabra ta' novelli **Evviva l-Hajja**, esejs, rumanzi bħal **Beraq u Qawsalli u Żerniq fuq l-Għoljiet**, u anke ta' ġabra ta' legġendi lokali bl-isem ta' **Għawdex Johlom bil-Legġendi**.

Imma Pisani żgur li jibqa' magħruf l-aktar bħala poeta - il-Poeta taz-Igħozija. Pisani hu poeta romantiku per eċċellenza. U aspett importanti fix-xogħol ta' poeta romantiku hu l-patrijottizmu - l-imhabba lejn il-patrija. Pisani ma naqasx milli jagħtina kitbiet poetiċi b'tema patrijottika. Dawn il-poeziji tiegħu nistgħu naqsmuhom fi tnejn: dawk li jittkellmu dwar l-ilsien Malti u dawk li jittkellmu dwar Malta, art twelidu.

Pisani beda l-karriera poetika tiegħu meta l-ilsien Malti kien għadu meqjus bħala l-lingwa tal-kċina u meta l-Maltin ma kellhom ebdra dritt fuq art twelidhom. Kien żmien meta kien hemm bżonn li l-Malti jiġġield għall-identità nazzjonali tiegħu. Hafna kienu dawk il-kittieba Maltin li wieġbu għal din is-sejha. Fosthom kien hemm l-istess Pisani, li influwenzat mill-poeta nazzjonali Dun Karm, kiteb kemm felah biex artna tiegħu dak li bi dritt kien tagħha. Fost ix-xoghlijiet li jittkellmu dwar l-ilsien Malti insibu **Lill-Il-sien Malti u Lil Mikiel Anton Vassalli**. Din ta' l-aħhar, barra li hi eloġju lil wiehed mill-

akbar patrijotti Maltin, turi l-ferh tal-poeta għall-aħbar li l-ilsien Malti kien se jsib postu bħala l-ilsien uffiċjali tal-pajjiż:

Dalwaqt jisbah jum għdid, jum kollu dija, u ssehb, missier, il-holma tiegħek kbira: Malta fil-Lsien u l-Qalb, Malta Maltija.

Il-patrijottizmu ta' Pisani ma' hux marbut biss mal-ġlieda għall-ilsien Malti. Hu minn dejjem hass il-bżonn li juri l-kobor ta' Malta u għalhekk kiteb dwar l-istorja tagħha wkoll. Dan il-fatt ta' il-fama ta' Poeta ta' l-Istorja. Hawn il-poezija ta' Pisani turi ċerta originalità li ma ssibha f'ebda poeta kontemporanju iehor u min ipprova jimitah, tana biss kopji dgħajfa. Din l-originalità kienet tikkonsisti mill-fatt li l-poeta jitratta l-postijiet marbuta ma' l-eqdem grajjiet tal-gżira. Dawn il-postijiet donnhom affaxxinaw lil Pisani b'mod li johloq minnhom bħal legġendi li waqt li jagħtuohom il-hajja, johorġu wkoll l-importanza tagħhom fil-istorja ta' art twelidna. Hekk insibu fuq l-oħrajn il-poeziji **Kemuna, F'Haġar Qim, Għar Dalam u l-Ġgantija t'Għawdex**. Għalkemm dawn kollha huma ta' livell poetiku għoli, din ta' l-aħhar bħal tispikka fuq shabha minhabba s-simbolizmu li hemm mohbi bejn il-versi tagħha. F'din il-poezija Pisani bħal ried jorbot il-ġest patrijottiku tat-tfajla li tmut martri għal Għawdex tagħha mas-sagrifiċju estrem li wetqu basta Maltin matul iż-zminijiet.

U għajtet b'lehen gholi

"La darba xejn għal dan ma jiswa driegħi Nagħtihom jien, hajti u xbuti,
Immut għal Għawdex tiegħi."

Il-poezija ta' Pisani ma kenitx biss is-sejha nazzjonali ta' wiehed li habb lil artu aktar minn kull haġa oħra. Kienet ukoll iressponjoni sentimentali u awtobiografika ta' min, biex jesprimi dak li kien iħoss, indqeda bil-versi. Fil-kelmejn li kiteb bħala dahla għall-

antologija **Il-Walz tad-Dellijiet**, il-poeta jistqarr li "l-versi m'humiex hliief impressjonijiet hliief ta' bniedem li, fin-niket jew fil-ferh, fis-sabih u fil-ikrah, isib l-essponjoni tat-tanqiliet ta' ruhu fil-hena tal-poezija." Din l-istqarrija sinciera hi msahha minn xoghlijiet letterarji mill-aqwa u li ma jagħmlux għajb lil kittieba kontemporanji kbar bħalu, Dun Karm Psaila u Rużar Briffa. Poeziji bħal **Fuq il-Bir Tal-Kunvent, Għanja Mohbija, u Triqat Mitlufa** juru kif dan il-bniedem kellu hu ukoll il-mumentali tal-kriżi u l-inċertezza bħal kull bniedem iehor. Madankollu l-poeta tagħna kien idealista kbir u t-torċa ta' l-idealizmu baqa' jggorra dejjem u sa l-aħhar. Għalhekk ma jistax jonqos li f'kapulavuri bħal **L-Għolja, Pax, u Il-Barri** Pisani ma jiddefendix liż-zgħażaġh, l-idealisti ta' kull żmien li spiss huma vittma tal-egoizmu u rġiba tal-kbar.

Imb'għad x'hin f'għisnu hass ix-xafra diehla
Li qajla , qajla bdiel tahroġu demmu,
Il-barri hares, donnu ried jistaqs:
Għaliex? lil min kien qed itemmu.

Il-Barri

Pisani mar. Imma Pisani jibqa'. Poeta ma jintemm x - poeta jibqa' haj anke meta jkun sab il-mistrieħ tiegħu. Is-Sur Gorġ kien jafu dan u għalhekk kif jistqarr hu stess fil-poezija **Taht Sgra taċ-Ċipress**, ma kienx jibza' mit-miem. Kien jemmen li s-sehem tiegħu (Pars Mea) ma kienx il-ġid materjali imma d-don ta' għannej għax dan id-don hu dak li jzommu haj ġo qlubna għal dejjem.

Le, ma nghirx għal għomrok diemi,
Le ma rridx dat-tul ta' jien,
Jien fil-ġhana nħalli qalbi
Għax fil-ġhana nġixh bla tmiem.

Lil Palma Xiha